

red. prof. dr. sc. Vesna Vašiček

Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Republika Hrvatska
vvasicek@efzg.hr

dr. sc. Sanja Broz Tominac

Ekonomski fakultet Zagreb, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Republika Hrvatska
sbroz@efzg.hr

TEČAJNE RAZLIKE U PRORAČUNSKOM RAČUNOVODSTVU U REPUBLICI HRVATSKOJ¹

Stručni rad

Sažetak

Ukoliko jedinica javnog sektora ima imovinu i obveze u stranoj valuti nužno je svođenje na domaću valutu što implicira primjenu valutnog tečaja kao i učinke promjena valutnih tečajeva u financijskim izvještajima jedinice javnog sektora. U tom smislu u radu su prezentirani zahtjevi za izvještavanjem o promjenama tečajeva stranih valuta sukladno Međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor (MRSJS) te zahtjevima proizašlim iz regulative računovodstva proračuna Republike Hrvatske. Upravljanje rizicima povezanim sa financijskom imovinom i obvezama zahtijeva kvalitetne informacije o promjenama vrijednosti pojedinih stavaka, o realiziranim kao i nerealiziranim dobicima i gubicima od držanja financijske imovine i obveza.

Ključne riječi: *tečajne razlike, učinci promjena valutnih tečajeva, računovodstvo proračuna, Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor*

JEL: M41, M48, H61

1. UVOD

Korisnici financijskih izvještaja u javnom sektoru zahtijevaju informacije o financiranju aktivnosti jedinica javnog sektora. Te informacije uključuju informacije o prihodima i rashodima financiranja, primicima i izdacima odnosno novčanim tokovima u svezi sa financijskim i investicijskim aktivnostima. Kada jedinica javnog sektora ima imovinu i obveze u stranoj valuti potrebno ih je sveći na funkcionalnu valutu odnosno domaću valutu. Pritom se postavlja pitanje

¹ Ovaj rad dio je znanstveno istraživačkog projekta 8509 „Uloga reforme sustava računovodstva i financijskog izvještavanja u razvoju učinkovitog financijskog upravljanja u javnom sektoru u Republici Hrvatskoj” financiranog od strane Hrvatske zaklade za znanost.

primjene valutnog tečaja prilikom evidentiranja transakcija u stranoj valuti kao i prikazivanja učinaka promjena valutnih tečajeva u financijskim izvještajima jedinice javnog sektora. U ovom radu dan je pregled zahtjeva za izvještavanjem o promjenama tečajeva stranih valuta sukladno Međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor (MRSJS). Nadalje, u radu su obrađene transakcije u stranoj valuti koje zahtijevaju tretman u računovodstvu proračuna Republike Hrvatske. Također, navedeni su i konkretni postupci vezano za tečajne razlike u skladu sa definiranim računovodstvenim pravilima.

2. RAČUNOVODSTVENI TRETMAN UČINAKA PROMJENA TEČAJA STRANIH VALUTA

2.1. Nastanak tečajnih razlika

Transakcije u stranim valutama su transakcije koje su denominirane u stranoj valuti ili pak zahtijevaju podmirenje u stranoj valuti. Tečajna razlika proizlazi iz prevođenja određenog broja jedinica jedne valute u drugu valutu po različitom valutnom tečaju. U računovodstvenom tretmanu tečajnih razlika relevantan je spot tečaj koji je aktualni tečaj u trenutku izvršenja određene transakcije i zaključni tečaj koji je aktualni tečaj na datum sastavljanja financijskih izvještaja kada se stavke u stranoj valuti prevode na domaću (funkcionalnu) valutu. Transakcija u stranoj valuti nastaje kada jedinica javnog sektora kupuje ili prodaje robu ili usluge čija je cijena denominirana u stranoj valuti, uzima ili daje u zajam sredstva pri čemu su obveze ili potraživanja denominirani u stranoj valuti, postaje jedna od strana neizvršenog ugovora u stranoj valuti te na drugi način stječe ili prodaje imovinu ili formira ili prodaje obveze denominirane u stranoj valuti (Broz Tominac, S. et al., 2015.: 243.). Sukladno MRSJS 4 postoji obveza prevođenja svih transakcija u stranoj valuti na datum nastanka transakcije, plaćanja obveze ili naplate potraživanja te na datum izvještavanja odnosno na datum bilance.

Postupanje s transakcijama koje nastaju u slučajevima kupnje ili prodaje robe ili usluga čija je cijena denominirana u stranoj valuti zahtijeva da se nemonetarne stavke (nefinancijska imovina) koje su vrednovane po trošku nabave iskazu primjenom tečaja strane valute na datum transakcije, odnosno na datum određivanja fer vrijednosti ako je nefinancijska imovina vrednovana po fer vrijednosti (Vašiček, V., Sohora Bukovac, M., 2008., 266-277.). Dakle, kod početnog mjerenja na datum nastanka transakcije nemonetarnih stavki (nefinancijske imovine) čiji je trošak nabave iskazan u stranoj valuti primjenom važećeg tečaja između strane i funkcionalne valute na datum transakcije utvrđuje se trošak nabave. Nije zahtijevano naknadno vrednovanje zbog tečajnih razlika. U slučaju da se nemonetarne stavke (nefinancijska imovina) iskazane u stranoj valuti vrednuju po fer

vrijednosti tada je stavke potrebno iskazati primjenom tečaja važećeg na datum određivanja fer vrijednosti.

Najvažniji međunarodni standard javnog sektora koji se bavi računovodstvenim tretmanom tečajnih razlika u sustavu proračuna je MRSJS 4 – Učinci promjena tečaja stranih valuta. MRSJS 4 je u prvom redu preuzet iz istoimenog Međunarodnog računovodstvenog standarda 21 (MRS 21) objavljenog od strane Međunarodnog odbora za računovodstvene standarde (IASB)². Razlike između navedena dva standarda u prvom su redu terminološke prirode.

2.2. Računovodstveni tretman učinaka promjena tečaja stranih valuta prema Međunarodnom računovodstvenom standardu za javni sektor 4 (MRSJS 4)

2.2.1. Cilj i djelokrug MRSJS 4

MRSJS 4 *Učinci promjena tečaja stranih valuta* je međunarodni računovodstveni standard za javni sektor koji ima za cilj propisati uključivanje transakcija u stranim valutama i inozemnog poslovanja u financijske izvještaje jedinica javnog sektora. Primjena ovog Standarda osim kod računovodstvenog tretmana transakcija u stranim valutama primjenu ima i kod uključivanja rezultata i financijskih pozicija inozemnog poslovanja subjekta u financijske izvještaje prilikom konsolidacije kao i kod svođenja rezultata i financijske pozicije jedinice javnog sektora u valutu objavljivanja.

2.2.2. Transakcije u stranim valutama

Transakcije u stranim valutama predstavljaju transakcije koje su denominirane ili zahtijevaju podmirenje u stranoj valuti (Vašiček, V., Sohara Bukovac, M., 2008., 266-278. prema Gulin, D., 2006., 693.). Prema tome, transakcija u stranoj valuti nastaje kada jedinica javnog sektora (Broz Tominac, S. et al., 2015., 243.):

- ◆ kupuje ili prodaje robu ili usluge čija je cijena denominirana u stranoj valuti,
- ◆ uzima ili daje u zajam sredstva pri čemu su obveze ili potraživanja denominirani u stranoj valuti,
- ◆ postaje jedna od strana neizvršenog ugovora u stranoj valuti ili

² Međunarodni odbor za računovodstvene standarde - IASB – International Accounting Standards Board

- ◆ na drugi način stječe ili prodaje imovinu ili formira ili prodaje obveze denominirane u stranoj valuti.

Sukladno MRSJS 4 potrebno je prevesti sve transakcije u stranoj valuti na datum:

- ◆ nastanka transakcije,
- ◆ izvještavanja odnosno datum bilance,
- ◆ plaćanja obveze ili naplate potraživanja.

Kod početnog priznavanja transakcije u stranoj valuti istu je potrebno evidentirati u izvještajnoj valuti primjenjujući spot tečaj između izvještajne valute i strane valute na datum transakcije pri čemu se pod tečajem na datum transakcije podrazumijeva spot tečaj. Često se iz praktičnih razloga primjenjuje prosječni tjedni ili mjesečni tečaj za sve transakcije u stranoj valuti koje nastanu u tijeku tog razdoblja (Broz Tominac, S. et al., 2015., 244.). Međutim, ukoliko se tečajevi valuta značajno mijenjaju onda nikako nije prikladna primjena prosječnog tečaja za određeno razdoblje.

Na *svaki datum bilance*, u razdobljima koja slijede razdoblje početnog priznavanja, sve transakcije u stranoj valuti potrebno je iskazivati u skladu s MRSJS 4, kako slijedi (Broz Tominac, S. et al., 2015., 224. prema IPSASB, 2014., 201.):

- ◆ *monetarne stavke* u stranoj valuti treba iskazati primjenom zaključnog tečaja odnosno spot tečaja na datum bilance,
- ◆ *nemonetarne stavke* vrednovane po trošku nabave, izražene u stranoj valuti, treba iskazati primjenom tečaja strane valute na *datum transakcije*,
- ◆ *nemonetarne stavke vrednovane po fer vrijednosti*, izražene u stranoj valuti, treba iskazati primjenom tečaja strane valute važećeg na datum određivanja fer vrijednosti.

Knjigovodstvena vrijednost određene stavke se za potrebe izvještavanja o transakcijama u stranim valutama određuje sukladno relevantnim MRSJS. Primjerice, kod mjerenja nekretnina postrojenja i opreme neovisno o tome je li im knjigovodstvena vrijednost određena temeljem troška nabave ili fer vrijednosti oni se mogu mjeriti ili po fer vrijednosti ili po trošku nabave naravno ukoliko su utvrđeni iznosi izraženi u stranoj valuti te se iskazuju u izvještajnoj valuti sukladno MRSJS 4.

Promjena valutnog tečaja između datuma transakcije i datuma izvještavanja, kod transakcija koje se iskazuju na datum izvještavanja primjenom zaključnog tečaja, uzrokuje nastanak tečajne razlike koje mogu biti pozitivne i negativne (Broz Tominač, S. et al., 2015., 244.). To znači da se tečajne razlike, koje nastanu iz izvještavanja o monetarnim stavkama po tečajevima različitim od onih po kojima su te monetarne stavke početno bile evidentirane u toku razdoblja ili pak prikazane u prošlim financijskim izvještajima, trebaju priznati kao prihod odnosno rashod u razdoblju nastanka. Navedeno ima izravan utjecaj na neto imovinu odnosno glavnica (izvora vlasništva) određene jedinice javnog sektora. Nadalje, tečajne razlike nastaju također i u slučaju postojanja promjene tečaja između datuma transakcije i datuma namire neke monetarne stavke. U slučaju podmirenja transakcije unutar istog razdoblja u kojem je i nastala sve će se tečajne razlike priznati u tom razdoblju, ali ukoliko je transakcija podmirena u idućem razdoblju tada će se tečajna razlika priznati sukladno promjeni tečaja tijekom svakog razdoblja u svakom pojedinom razdoblju sve do datuma namire.

U okviru MRSJS 2 Izvještaj o novčanom toku obrađuju se tečajne razlike proizašle iz promjena tečaja stranih valuta koje utječu na stavke novca i novčanih ekvivalenata koji se drže ili duguju u stranoj valuti. Bez obzira što nerealizirani dobiti i gubici proizašli iz promjena tečaja stranih valuta ne predstavljaju novčane tokove o učincima promjena tečaja na novac i novčane ekvivalente koji se drže ili duguju u stranoj valuti izvještava se u izvještaju o novčanom toku (odvojeno od poslovnih, investicijskih i financijskih aktivnosti i uključuju tečajne razlike kod onih novčanih tokova koji su bili izvještavani po zaključnom tečaju uz izuzetak onih tečajnih razlika koje proizlaze iz monetarne stavke koja čini dio neto ulaganja izvještajnog subjekta u inozemni subjekt jer se one priznaju kao zasebna stavka neto imovine u financijskim izvještajima subjekta do trenutka otuđenja inozemnog poslovanja te će se onda priznati kao višak odnosno manjak prihoda). Cilj je uskladiti stanje novca i novčanih ekvivalenata na početku i na kraju razdoblja.

Kao stavka neto imovine u financijskim izvještajima izvještajnog subjekta priznaju se tečajne razlike koje proizlaze iz obveza u stranoj valuti koje su definirane kao zaštita neto ulaganja u inozemni subjekt sve do trenutka otuđenja kada se tečajne razlike priznaju kao višak odnosno manjak prihoda.

Alternativni postupak dozvoljen je u slučaju zaštite neto ulaganja u inozemni subjekt, a prema njemu tečajne razlike mogu nastati iz velike devalvacije ili deprecijacije strane valute pri čemu zaštita nema smisla, a utjecaj na obveze je takav da se one ne mogu podmiriti, a nastale su izravno na nedavno stečenoj imovini u stranoj valuti. Takve se tečajne razlike uključuju u knjigovodstvenu vrijednost imovine na koju se odnose. U slučaju da subjekt može podmiriti ili zaštititi

obveze u stranoj valuti proizašle iz stjecanja imovine tada se tečajne razlike ne mogu uključiti u knjigovodstvenu vrijednost imovine.

2.2.3. Financijski izvještaji inozemnog poslovanja

Značajan dio MRSJS 4 usmjeren je na tečajne razlike koje se pojavljuju vezano na financijsko izvještavanje inozemnog poslovanja. Kako navedeno nije predmet daljnje obrade u ovom radu daje se skraćeni prikaz.

U ovisnosti o tome je li inozemno poslovanje klasificirano kao inozemno poslovanje koje je sastavni dio poslovanja izvještajnog subjekta ili kao inozemni subjekt i načina na koji je poslovanje financirano, ovisi i metoda koja se koristi za prevođenje financijskih izvještaja inozemnog poslovanja u valutu objavljivanja.

Ukoliko tečajne razlike proizlaze iz monetarne stavke koja čini neto ulaganje izvještajnog subjekta u inozemno poslovanje, u odvojenim financijskim izvještajima izvještajnog subjekta ili inozemnog subjekta, treba ih priznati kao višak ili manjak prihoda. Tu ne spadaju one tečajne razlike koje se prikazuju u konsolidiranim financijskim izvještajima. Dakle, u konsolidiranim financijskim izvještajima koji uključuju inozemno poslovanje tečajne razlike proizašle iz monetarne stavke koja čini neto ulaganje izvještajnog subjekta u inozemno poslovanje početno se priznaju kao zasebna komponenta neto imovine, a tek kod prodaje inozemnog poslovanja ukupni iznos tečajnih razlika, koji je odgođen u okviru zasebne komponente neto imovine i koji se odnosi na to inozemno poslovanje, treba priznati kao višak ili manjak prihoda. Višak ili manjak prihoda priznaje se u razdoblju u kojem se priznaje dobit ili gubitak od prodaje. Prilikom uključivanja financijskih izvještaja inozemnog subjekta u financijske izvještaje izvještajnog subjekta potrebno je uzeti u obzir standardne postupke konsolidiranja koji su regulirani drugim MRSJS.

U skladu s prethodnom klasifikacijom financijski izvještaji inozemnog poslovanja prevode se u valutu objavljivanja na sljedeći način (Broz Tominac, S. et al., 2015., 246.):

- ◆ kod financijskih izvještaja inozemnog poslovanja koje je sastavni dio poslovanja izvještajnog subjekta potrebno je pretpostaviti da su sve transakcije inozemnog poslovanja napravljene od strane izvještajnog subjekta pri čemu se koriste standardne procedure prethodno navedene za transakcije u stranim valutama,
- ◆ kod financijskih izvještaja inozemnog subjekta treba uzeti u obzir sljedeće procedure:

- imovinu i obveze, uključujući monetarne i nemonetarne stavke, inozemnog subjekta treba prevesti po zaključnom tečaju,
- stavke prihoda i rashoda inozemnog subjekta treba iskazati po tečajevima na datum transakcije, osim u slučaju kada inozemni subjekt izvještava u valuti koja je valuta hiperinflacijskog gospodarstva pri čemu se stavke prihoda i rashoda iskazuju po zaključnom tečaju,
- sve rezultirajuće tečajne razlike trebaju se priznati kao neto imovina sve do prodaje neto ulaganja.

Budući da ove promjene tečajeva imaju nikakav ili vrlo malen utjecaj na sadašnje i buduće novčane tokove iz poslovanja inozemnog subjekta i izvještajnog subjekta, ove se tečajne razlike ne priznaju kao prihodi i rashodi. Kada se inozemni subjekt konsolidira (a nije u potpunom vlasništvu) tada se kumulativne tečajne razlike proizašle iz svođenja i povezane s manjinskim udjelom raspoređuju i priznaju kao dio manjinskog udjela u konsolidiranoj bilanci.

Posebno se definira usklađivanje goodwilla i izvještavanja u hiperinflacijskim uvjetima. Ukoliko se inozemni subjekt prodaje tada je ukupan iznos tečajnih razlika, koji je bio odgođen kao stavka neto imovine i koji se odnosi na taj inozemni subjekt, potrebno priznati kao prihod ili rashod u razdoblju u kojem se priznaje dobit ili gubitak od prodaje. U slučaju postojanja poreznih učinaka kod dobitaka odnosno gubitaka od transakcija u stranoj valuti i tečajnih razlika koje su rezultat prevođenja poslovnog rezultata i financijske pozicije subjekta u različitu valutu, primjenjuje se MRSJS 12 Porez na dobit.

2.2.4. Objavljivanje

Jedinica javnog sektora treba objaviti sljedeće:

- ◆ iznos tečajnih razlika priznatih kao višak ili manjak u toku razdoblja osim onih tečajnih razlika koje su povezane s financijskim instrumentima koji se procjenjuju po fer vrijednosti kao višak ili manjak a u skladu sa MRSJS 29 Financijski instrumenti – priznavanje i mjerenje,
- ◆ neto tečajne razlike klasificirane u zasebnu komponentu neto imovine te usklađene iznosa takvih tečajnih razlika na početku i na kraju razdoblja,
- ◆ kada je valuta objavljivanja različita od valute zemlje u kojoj subjekt ima sjedište subjekt je dužan objaviti razlog primjene različite valute kao i razlog promjene valute objavljivanja.

U slučaju promjene klasifikacije značajnog inozemnog poslovanja jedinica javnog sektora treba objaviti prirodu i razlog promjene klasifikacije te utjecaj promjene klasifikacije na neto imovinu kao i utjecaj na višak odnosno manjak prihoda za svako prezentirano razdoblje od kada je nastupila promjena klasifikacije. Također, potrebno je objaviti metodu koja se koristi za svodenje prilagodbi u valutu objavljivanja u situaciji kada se priznaje goodwill i usklađenja fer vrijednosti proizašla iz stjecanja inozemnog subjekta.

3. RAČUNOVODSTVENI TRETMAN UČINAKA TEČAJNIH RAZLIKA U RAČUNOVODSTVU PRORAČUNA U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. Obilježja računovodstva proračuna

Računovodstvo proračuna u Republici Hrvatskoj temelji se na Zakonu o proračunu i provedbenim propisima tog zakona. U *Zakonu o proračunu* u glavi IX. *Proračunsko računovodstvo* uređuju se poslovne knjige, knjigovodstvene isprave i obrada podataka, sadržaj računa računskog plana, priznavanje prihoda i primitaka te rashoda i izdataka, procjenjivanje bilančnih pozicija, revalorizacija, financijsko izvještavanje i druga područja u svezi s proračunskim računovodstvom (Narodne novine, 2008., 2012., 2015.).

Proračunsko računovodstvo vodi se po načelu dvojnog knjigovodstva, a prema rasporedu računa iz računskog plana, što znači da je propisan sadržaj računa i pravila evidencije po pojedinim računima. Proračunsko računovodstvo se temelji primjeni *Pravilnika o proračunskom računovodstvu i računskom planu* (Narodne novine, 2014.) kojim se propisuje struktura računskog plana, pravila mjerenja i vrednovanja, pravila evidencije transakcija i poslovnih događaja čime je računovodstveni okvir proračuna unificiran i jednoobrazno definiran za sve obveznike. U računovodstvu proračuna propisano je modificirano načelo nastanka događaja te su određena pravila modifikacije. Financijsko izvještavanje propisano je kao obvezno te se u *Pravilniku o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu* (Narodne novine, 2015.) propisuje oblik i sadržaj financijskih izvještaja, razdoblja za koja se sastavljaju te obveznici i rokovi njihova dostavljanja. Konceptualni okvir računovodstva, pravila priznavanja i mjerenja temelje se na modificiranoj obračunskoj osnovi (modificiranom računovodstvenom načelu nastanka događaja) i primjeni načela povijesnog troška u mjerenju bilančnih pozicija.

Važno obilježje proračunskog računovodstva je primjena obveznih proračunskih klasifikacija koje se primjenjuju u svim fazama proračunskog ciklusa: planiranja i izrade proračuna, izvršavanja proračuna, računovodstva i financijskog

izvještavanja te nadzora u proračunu. U računovodstvenim evidencijama primjenjuje se ekonomska klasifikacija sadržana u računskom planu proračuna.

Obveznici primjene proračunskog računovodstva definirani su obuhvatom javnog sektora u Republici Hrvatskoj i objavljeni u *Registru proračunskih i izvanproračunskih korisnika* (Narodne novine, 2015.).³

3.2. Tretman tečajnih razlika

Navedeni računovodstveni okvir u dijelu računovodstvenog tretmana tečajnih razlika vrlo šturo definira nastanak tečajnih razlika i pravila evidencije. Većina transakcija kojih je evidencija predviđena primjenom obračunske osnove ne zahtjeva se u evidencijama u proračunskom računovodstvu u Republici Hrvatskoj. U transakcijama nefinancijske (nemonetarne) imovine u proračunskom računovodstvu tretman tečajnih razlika prilagođen je zahtjevima MRSJS-a. Evidencija nefinancijske (nemonetarne) imovine temelji se pri početnom mjerenju na trošku nabave (ili procijenjenom iznosu), a pri naknadnom mjerenju na primjeni načela povijesnog troška. Iskazivanje nemonetarne imovine vrednovane po trošku nabave izraženom u stranoj valuti provodi se primjenom tečaja strane valute na datum transakcije. U kasnijim vrednovanjima (na datum bilance) nemonetarne stavke ostaju iskazane po tečaju koji je vrijedio na datum transakcije i ne pojavljuju se tečajne razlike. U pravilima proračunskog računovodstva naknadno mjerenje nefinancijske imovine po fer vrijednosti nije predviđeno, ali predviđene su promijene početnog iznosa na imovini koje su promjene u vrijednosti (revalorizacija) i promjene u obujmu imovine. To su događaji koji utječu na imovinu, a nisu rezultat aktivnosti odnosno transakcija i prema pravilima evidentiraju se na odgovarajućim računima imovine, a u korist ili na teret odgovarajućeg računa u podskupini 915 promjene u vrijednosti i obujmu imovine i obveza, a što je u okviru promjena na vlastitim izvorima.

³ U Republici Hrvatskoj obuhvat javnog sektora određen je preventivno *Zakonom o proračunu* (Narodne novine 2008.) te *Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o proračunu* (Narodne novine 2012.; 2015.). Prema *Zakonu o proračunu* obuhvat opće države čine središnji proračun i proračuni jedinica lokalne i područne (regionalne) samoprave te izvanproračunski korisnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samoprave. Središnji proračun jest državni proračun koji uključuje proračunske korisnike državnog proračuna i izvanproračunske korisnike državnog proračuna, a proračun jedinica lokalne i područne (regionalne) samoprave njihove proračunske korisnike. Uspostavljen je *Registar proračunskih i izvanproračunskih korisnika* kojim se jednoznačno i dosljedno utvrđuje obuhvat proračunskih i izvanproračunskih korisnika u skladu s *Pravilnikom o utvrđivanju proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna i proračunskih i izvanproračunskih korisnika proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samoprave te načinu vođenja Registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika*. (Narodne novine, 2009.; 2014.)

U proračunu Republike Hrvatske transakcije u stranoj valuti su značajno zastupljene u računu financiranja u dijelu koji sadrži transakcije zaduživanja i povrata dospjelog duga. Zaduzivanje je regulirano Zakonom o proračunu, glava VII *Zaduživanje, upravljanje dugovima, jamstva države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te javnog sektora, zaduživanje i državni dug*. Za potrebe financiranja deficita proračuna, investicijskih projekata i posebnih projekata po odobrenju Sabora, podmirenje dospjelih plaćanja u svezi s državnim jamstvima, potpore platnoj bilanci države, upravljanja likvidnošću proračuna, isplata tekućih otplata državnog duga te pokrivanja potreba Hrvatske narodne banke za međunarodnim pričuvom Republika Hrvatska se može zaduživati u zemlji i u inozemstvu (Narodne novine, 2008., 2012., 2015.). Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave može se dugoročno zadužiti samo za investiciju koja se financira iz njezina proračuna, a koju potvrdi njezino predstavničko tijelo uz suglasnost Vlade, a na prijedlog ministra financija (Narodne novine, 2008., 2012., 2015.). Ukupna godišnja obveza jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave proizašla iz zaduživanja uzimajući u obzir iznos godišnjeg anuiteta po kreditima, obveze na osnovi izdanih vrijednosnih papira i danih jamstava iz prethodne godine, te neplaćene obveze iz prethodnih godina može iznositi najviše do 20% ostvarenih prihoda u godini koja prethodi godini u kojoj se zadužuje (Narodne novine, 2008., 2012., 2015.) pri čemu se ostvareni proračunski prihodi umanjuju za prihode i primitke od domaćih i stranih pomoći i donacija, iz posebnih ugovora (sufinanciranje građana za mjesnu samoupravu) te prihoda ostvarenih s temelja dodatnih udjela u porezu na dohodak i pomoći izravnjanja za financiranje decentraliziranih funkcija.

Iako je zaduživanje i države i jedinica lokalne i regionalne samouprave precizno regulirano i ograničeno iznos zaduživanja su ipak vrlo značajni. U državnom proračunu za 2016. godinu iskazni su planirani primici po osnovi zaduživanja od izdanih vrijednosnih papira u svoti od 17,6 milijardi kuna, a primici od zaduživanja kroz primljene zajmove u svoti od preko 6,2 milijardi kuna. Istovremeno iskazane su obveze za otplatu glavnice primljenih zajmova u svoti od gotovo 14 milijardi kuna, a izdaci za otplatu glavnice za izdane vrijednosne papire su 3,5 milijardi kuna. Navedeni iznosi predstavljaju planirane primitke i izdatke bez troškova financiranja (kamata i drugih povezanih troškova posudbe) koji su klasificirani kao financijski rashodi u okviru redovne djelatnosti i koji iznose ukupno 11,1 milijardu kuna. U ukupnom iznosu financijskih rashoda kamate su gotovo 10,8 milijardi kuna, a ostali financijski rashodi preostalih 300 milijuna kuna pri čemu nije vidljivo koliko su planirane negativne tečajne razlike.

Iznosi zaduživanja i pozajmljivanja u računu financiranja iskazani su na agregatnoj razini tako da bez dodatnih bilješki i dopuna nije razvidna struktura obveza i potraživanja prema vrsti financijskog instrumenta, valuti, dospijeću i sličnim obilježjima.

Pozajmljivanje i zaduživanje u proračunu i financijskim izvještajima proračuna u Republici Hrvatskoj klasificirano je u:

- ◆ primitke od financijske imovine i zaduživanja: primljeni povrati glavnica danih zajmova i depozita, primici od izdanih vrijednosnih papira, primici od prodaje dionica i udjela u glavnici i primici od zaduživanja, te u
- ◆ izdatke za financijsku imovinu i otplate zajmova: izdaci za dane zajmove i depozite, izdaci za dionice i udjele u glavnici, izdaci za otplatu glavnice primljenih kredita i zajmova, te izdaci za otplatu glavnice za izdane vrijednosne papire (Državni proračun Republike Hrvatske).

Gornja klasifikacija primitaka i izdataka obuhvaća novčane tokove po osnovi promjena glavnice obveza i financijske imovine koji su vezani za financijske i investicijske aktivnosti. Klasifikacija primitaka i izdataka na financijske i investicijske aktivnosti u računskom planu proračuna i izvještajima (Izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima, *Izvještaj o novčanim tokovima koji su sastavni dio Pravilnika o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu* (Narodne novine, 2015.) ne slijedi u potpunosti kriterije prihvaćene u Međunarodnim računovodstvenim standardima javnog sektora. MRSJS 2 – *Izvještaj o novčanom toku* klasificira u financijske aktivnosti one aktivnosti koje rezultiraju promjenama u veličini i strukturi izvora financiranja (vlastitih izvora i dugova), dok se aktivnosti stjecanja i otuđenja financijskih plasmana i instrumenata smatraju investicijskim aktivnostima (Vašiček, V., 2015., 320-345.).

Odnos novčanih tokova investicijskih i financijskih aktivnosti kao i omjeri vanjskog i unutarnjeg pozajmljivanja i zaduživanja navodi na zaključak da je za sagledavanje značaja iskaza tečajnih razlika važno sagledavanje utjecaja istih na financijske aktivnosti tj. na aktivnosti koje mijenjaju stanje dugova i izvora vlasništva.

Kao što je već istaknuto tečajnu razliku uzrokuje promjena valutnog tečaja između datuma transakcije i datuma izvještavanja kod transakcija koje se iskazuju na datum izvještavanja primjenom zaključnog tečaja. Na datum izvještavanja (datum sastavljanja bilance) tečajne razlike pojavit će se samo na monetarnim stavkama u stranoj valuti (novac, te potraživanja i obveze plative u odredivim iznosima novca) jer nemonetarne stavke (nefinancijska imovina) vrednovane po trošku nabave ostaju iskazane po tečaju koji je vrijedio na datum transakcije, odnosno na datum određivanja fer vrijednosti, ako se radi o nemonetarnim stavkama vrednovanim po fer vrijednosti.

Kod aktivnih stavaka pozitivne tečajne razlike nastaju u slučaju slabljenja odnosno deprecijacije domaće valute, dok negativne tečajne razlike nastaju prilikom jačanja odnosno aprecijacije domaće valute. S druge strane kod pasivnih stavaka pozitivne tečajne razlike nastaju kada domaća valuta aprecira, dok negativne tečajne razlike nastaju kada domaća valuta deprecira. Ukupan efekt promjene valutnog tečaja na razini jedinice javnog sektora ovisi o tome da li domaća valuta slabi ili jača, te je li jedinica javnog sektora zauzela aktivnu ili pasivnu neto deviznu poziciju. Proizlazi da jedinica javnog sektora ostvaruje negativan efekt tečajnih razlika kada je domaća valuta ojačala i kada ima aktivnu neto deviznu poziciju (veća devizna aktiva od deviznih obveza), odnosno kada je domaća valuta oslabila i kada ima pasivnu neto deviznu poziciju (devizna aktiva je manja od deviznih obveza). Gledano, na konsolidiranoj razini Državnog proračuna Republike Hrvatske možemo reći da jedinice javnog sektora u Republici Hrvatskoj imaju zauzetu pasivnu (kratku) deviznu poziciju jer imaju manju deviznu aktivu od devizne pasive (ukupnih deviznih obveza). U tom slučaju jedinica javnog sektora ostvaruje pozitivne tečajne razlike kod jačanja domaće valute, a negativne tečajne razlike kod slabljenja domaće valute. Kretanje tečaja, s obzirom na razinu javnog duga u Republici Hrvatskoj i razinu godišnjeg zaduživanja, vrlo je značajno za troškove servisiranja javnog duga.

Sljedeće pitanje koje je vezano na praćenje promjena o stanju javnog duga i godišnjim promjenama istog jest u kojoj mjeri su podaci o realiziranim i nerealiziranim tečajnim razlikama iskazani u izvještajima o stanju i promjenama javnog duga i je li iskazivanje takvih podataka zahtijevano?⁴

Prema pravilima sadržanim u MRSJS temeljenim na obračunskoj osnovi pozitivne/negativne tečajne razlike se priznaju kao prihod/rashod u razdoblju nastanka. Promijenjeni zahtjevi prema međunarodnim računovodstvenim standardima imaju za posljedicu da se tečajne razlike kao prevrednovanje duga na viši/niži iznos za dio koji dugoročno dopijeva na plaćanje i predstavlja nerealizirani gubitak/dobitak, odnosno odgođeni rashod/prihod, priznaju kao rashod/prihod razdoblja u kojem su tečajne razlike nastale. Navedeni zahtjevi značajno utječu na iskazane prihode i rashode te mijenjaju neto imovinu odnosno izvore (kapital) jedinice javnog sektora. Iznimno, ako se naknadno vrednovanje monetarnih i nemonetarnih stavaka, regulirano različitim računovodstvenim standardima iskazuje kao promjena neto imovine/vlastitih izvora, tada se i negativne tečajne razlike iskazuju kao promjene neto imovine/vlastitih izvora, bez utjecaja na prihod/rashod razdoblja u kojem nastaju.

⁴ U tekstu koji slijedi korišteni su rezultati istraživanja u tekstu Vašiček, V., Sohara Bukovac, M: (2008.): Računovodstvo tečajnih razlika u sustavu proračuna U:Gulin, D., Zbornik radova XXXXIII Simpozij Financije i računovodstvo u funkciji jačanja konkurentnosti hrvatskog gospodarstva, Pula, 05.-07.06.2008., Zagreb: Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, str. 266-278.

Za razliku od tretmana tečajnih razlika primjenom načela nastanka poslovnog događaja, Pravilnik o proračunskom računovodstvu i računskom planu premda ističe definiciju tečajne razlike dalje ne ističe stavke i transakcije koje zahtijevaju iskazivanje tečajnih razlika, što znači da se ne potiče njihovo objavljivanje kao ni prezentacija učinaka tečajnih razlika na prihode, rashode i neto imovinu proračuna. „Realizirana tečajna razlika nastaje kada dođe do promjene u valutnom tečaju između datuma transakcije i datuma podmirenja stavki proizašlih iz transakcije. Razlike zbog promjene valutne klauzule nastaju kada se obveze ugovaraju u tečaju valute Republike Hrvatske u odnosu prema stranoj valuti. Realizirana tečajna razlika i razlika zbog promijene valutne klauzule evidentira se kao prihod ili rashod“ (Narodne novine, 2014.).

Prema određenju tečajne razlike u čl. 50 navedenog Pravilnika tečajna razlika nastaje kada dođe do promjene u valutnom tečaju između datuma transakcije i datuma podmirenja stavki proizašlih iz transakcije. Tečajna razlika je i razlika proizašla iz primjene valutne klauzule. Naglasak je na realiziranim tečajnim razlikama. Pozitivna tečajna razlika evidentira se kao prihod, negativna kao rashod. Proizlazi da nije istaknut datum izvještavanja kao datum na koji je potrebno stavke koje su određive i plative u stranoj valuti prevoditi u funkcionalnu valutu. Isto tako, u evidenciji potraživanja i obveza koje su plative u odredivim iznosima te se tretiraju kao monetarne stavke koje je potrebno prevoditi u funkcionalnu valutu, nije istaknut zahtjev naknadnog vrednovanja i iskazivanja eventualnih razlika. Obveze po izdanim vrijednosnim papirima ako je riječ o zaduživanju u stranoj valuti (sk.kto 25) i primljenim zajmovima (sk.kto 26) iskazuju se na datum transakcije s obvezom iskazivanja po tečaju na datum transakcije. Isto tako, u iskazivanju financijske imovine (danih zajmova –sk.kto 13, vrijednosnih papira –sk.kto 14, dionica i udjela u glavnici – sk.kto 15) nisu istaknuta pravila početnog i naknadnog vrednovanja⁵. Potpuna informacija o povezanim rizicima i objavljivanje politika upravljanja rizicima financijskih instrumenata zahtijevana je drugim MRSJS – a (riječ je o MRSJS 28 *Financijski instrumenti: Prezentiranje*, MRSJS 29 *Financijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje* MRSJS 30 *Financijski instrumenti: Objavljivanje*) I podrazumijeva informiranje o tržišnom (cjenovnom) riziku financijskih instrumenata (Dimitrić, M., 2008., 383-395.). MRSJS-a potiču objavljivanje niza informacija povezanih s financijskim instrumentima koje potiču kontrolu i odlučivanje o financijskim instrumentima, kao i bolju procjenu financijskog položaja i uspješnosti jedinica javnog sektora pri čemu se ne propisuje forma i opseg izvještavanja već se za izbor izvještajnog okvira ističe značaj regulative i relativna važnost financijskih instrumenata u financijskim transakcijama konkretnog proračuna i jedinice javnog sektora. Zaštita

⁵ Za detaljnije sagledavanje problematike priznavanja i naknadnog mjerenja financijske imovine i obveza pogledati Pravilnik o proračunskom računovodstvu i računskom planu čl. 30-36., čl. 44-46., čl.50.

obveza neto imovine i neto obveza izraženih u stranoj valuti moguća je na razne načine. Jedan od načina je izbjegavanje tečajnih razlika pomoću unaprijed ugovorenih tečajeva - zaštitnih valutnih tečajeva. Računovodstveni tretman zaštite od valutnog rizika kao na primjeru terminskih valutnih ugovora podrazumijeva izvještavanja o transakcijama zaštite.

Činjenica je da se u Republici Hrvatskoj navedene informacije o financijskim instrumentima ne zahtijevaju u računovodstvenoj evidenciji i obveznim objavama kroz financijske izvještaje u proračunu.

Kao što je već istaknuto, iskazivanje vrijednosti potraživanja i obveza plativih u odredivim iznosima u dospijeću, a izvorno nastalih u stranim sredstvima plaćanja na datum bilance zahtijeva iskazivanje tečajnih razlika nastalih iz razlike knjigovodstvenog iznosa potraživanja i obveza (podataka zadnjeg mjerenja) i iznosa kunske protuvrijednosti potraživanja i obveze iskazane po zaključnom tečaju na datum bilance.

U računovodstvu proračuna prema modificiranom načelu nastanka događaja priznavanje prihoda je prema naplati prihoda, a rashoda na nastanku događaja. U priznavanju tečajnih razlika u kombinaciji pristupa mjerenju prihvatljivo je iskazivati realizirane tečajne razlike. To konkretno znači da bi u rashode negativne tečajne razlike trebalo iskazati onu razliku (knjigovodstvenog iznosa i iznosa obračunatog pri realizaciji transakcije primjenom tečaja na datum transakcije) koja se odnosi na plaćene/naplaćene devizne svote. Na strani obveza iskazivanje tečajnih razlika vezuje se na dugoročne obveze koje dospijevaju na naplatu jednokratno ili periodično u razdoblju dužem od godinu dana pri čemu je potrebno na dio obveza koji dospijeva na plaćanje u tekućem obračunskom razdoblju u otplati iskazati tečajnu razliku kao dio izdatka.

Nerealizirana tečajna razlika na ukupnu vrijednost stanja duga ne tereti rashode/prihode tekućeg obračunskog razdoblja, nego se iskazuje kao vremenski razgraničeni rashod/prihod čime se odgađa utjecaj na rezultat razdoblja. Stanje nerealiziranih tečajnih razlika iskazana na računima sk.kto19/29 ima protustavku na korektivnim kontima nominalnih (početnih) iskaza deviznih potraživanja i obveza. Na taj način na osnovnim računima bila bi izražena kunska protuvrijednost na datum transakcije (početno vrednovanje), a na kontima korekcija tih stanja (ispravak vrijednosti potraživanja i obveza) koja se sastoji od tečajnih razlika nastali uslijed promjene tečaja funkcionalne i strane valute na datum izvještavanja u odnosu na tečaj na datum transakcije ili tečaj na prethodni datum izvještavanja.

U ovom pristupu riječ je o učinku tečajnih razlika na rezultat na razini redovnih prihoda i rashoda pri čemu se u priznavanju prihoda odstupilo od obveznog novčanog toka koji prati priznavanje prihoda. Drugi izbor da se učinci tečajnih

razlika prate u promjenama kroz izvore vlasništva udaljava od primjene obračunskog koncepta i tretira realizirane tečajne razlike otplatama glavnice bez sagledavanja utjecaja tečajnih razlika na rezultat.

Dio tečajnih razlika u opsegu koji se odnosi na prilagođavanje kamata uključuje se u financijske rashode tekućeg razdoblja, te ga kao takvog priznaju računovodstveni standardi. Prema pravilima evidencije u računovodstvu proračuna u Republici Hrvatskoj tečajne razlike koje se odnose na prilagođavanje kamata uključuju se u financijske rashode (razred 3, sk.kto 34), ali kao sastavni dio troškova kamata.

Moguća računovodstvena rješenja potrebno je vezati uz suštinu financijskih transakcija. Računovodstveni tretman tečajnih razlika u računovodstvu proračuna u Republici Hrvatskoj zavisi i od razvijenosti financijske prakse u smislu korištenja raznih instrumenata zaštite pa tako i zaštite od valutnog rizika. Navedene financijske aktivnosti na razini planiranja proračuna i izvještavanja o proračunu iskazane su na visokoj agregatnoj razini i ne daju uvid u načine upravljanja javnim dugom.

4. ZAKLJUČAK

Međunarodni računovodstveni standardi za javni sektor temeljeni su na obračunskoj osnovi. Objavljivanje povezanih učinaka sve kompleksnijih oblika financiranja postavlja drugačije i nove zahtjeve pred računovodstveno praćenje i izvještavanje o monetarnim stavkama u jedinicama javnog sektora. Upravljanje rizicima vezanim na financijsku imovinu i obveze zahtjeva kvalitetne informacije o promjenama vrijednosti stavki, o realiziranim i nerealiziranim gubicima i dobitcima od držanja financijske imovine i obveze, a koji proizlaze iz tržišnih utjecaja, valutnog rizika, kamatnog rizika, rizika likvidnosti i novčanog toka. U radu je prezentiran računovodstveni tretman učinaka promjena tečajeva stranih valuta s naglaskom na zahtjevima objava MRSJS i na zahtjevima koji proizlaze iz regulative računovodstva proračuna u Republici Hrvatskoj.

MRSJS 4 zahtijeva da jedinica javnog sektora objavljuje učinke promjene tečaja stranih valuta. Tečajne razlike proizašle iz izvještavanja o monetarnim stavkama po tečajevima različitim od onih po kojima se bile početno evidentirane tijekom razdoblja ili prikazane u prošlim financijskim izvještajima, trebaju se priznati kao višak ili manjak prihoda u razdoblju u kojem nastaju. Dakle, pozitivne tečajne razlike se priznaju kao prihod, a negativne tečajne razlike kao rashod razdoblja u kojem nastaju. To znači da direktno utječu na neto imovinu odnosno kapital jedinice javnog sektora.

Za razliku od tretmana tečajnih razlika primjenom načela nastanka poslovnog događaja, Pravilnik o proračunskom računovodstvu i računskom planu ne potiče objavljivanje učinaka tečajnih razlika na prihode, rashode i neto imovinu proračuna. Izvještavanje o primicima i izdacima vezanim na financijsku imovinu i obveze kroz proračun i financijske izvještaje svodi se na novčane tokove otplate/naplate glavnice obveza/potraživanja. Učinci tečajnih razlika na plaćene/naplaćene iznose nisu iskazani. Praćenje učinaka tečajnih razlika na promjene stanja duga i učinke tečajnih razlika dospjelih iznosa duga na rezultat razdoblja (deficit ili suficit) osiguralo bi kvalitetniju informaciju za upravljanje javnim dugom i transparentnije izvještavanje o istom.

LITERATURA

1. Broz Tominac, S. et al. (2015.) Harmonizacija proračunskog računovodstva u Republici Hrvatskoj s međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor, TIM4PIN, Zagreb, str. 243-246.
2. Dimitrić, M., (2008.) Računovodstvo troškova financiranja javnog sektora, Zbornik radova Hrvatski javni sektor – praksa i perspektive, Opatija, Hrvatska
3. Državni proračun Republike Hrvatske za 2016. godinu i projekcije za 2017. i 2018. godinu http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_12_148_2774.html, (accessed 21 June 2016)
4. Gulin, D. et al. (2006.) Računovodstvo trgovačkih društava – uz primjenu MSFI/MRS i poreznih propisa, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb
5. IFAC (2014.): Handbook of International Public Sector Accounting Standards Bord Pronouncements, <https://www.ifac.org/publications-resources/2014-handbook-international-public-sector-accounting-pronouncements>, (accessed 21 June 2016)
6. IPSASB (2014.): IPSAS 4, Handbook of International Public Sector Accounting Pronouncements, Volume I, p.201, paragraph 27.
7. Narodne novine (2008.) Zakon o proračunu, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 87/2008.
8. Narodne novine (2012.) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o proračunu, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 136/2012.
9. Narodne novine (2015.) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o proračunu, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 15/2015.
10. Narodne novine (2015.) Pravilnik o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu, Narodne novine d.d, Zagreb, broj 3/2015.

11. Narodne novine (2015.) Registar proračunskih i izvanproračunskih korisnika, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 68/2015.
12. Narodne novine (2015.) Pravilnik o izmjenama Pravilnika o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu, Narodne novine d.d, Zagreb, broj 93/2015.
13. Narodne novine (2015.) Pravilnik o izmjenama Pravilnika o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu, Narodne novine d.d, Zagreb, broj 135/2015.
14. Narodne novine (2015.) Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i računskom planu, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 115/2015.
15. Narodne novine (2014.) Pravilnik o proračunskom računovodstvu i računskom planu, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 124/2014.
16. Narodne novine (2014.) Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o o utvrđivanju proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna i proračunskih i izvanproračunskih korisnika proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te o načinu vođenja Registra proračunskih i izvanproračunskih korisnik, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 142/2014.
17. Narodne novine (2009.) Pravilnik o utvrđivanju proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna i proračunskih i izvanproračunskih korisnika proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te o načinu vođenja Registra proračunskih i izvanproračunskih korisnika, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 128/2009.
18. Narodne novine (2005.) Pravilnik o proračunskom računovodstvu i računskom planu. Narodne novine d.d., 27 i Narodne novine (2007.)
19. Vašiček, V., (2015.) Usklađenost financijskih izvještaja proračuna i proračunskih korisnika u Republici Hrvatskoj s Međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor, Zbornik radova Ekonomskog fakulteta Mostar (Journal of Economy and Business) - posebno izdanje II, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar, str. 320-345.
20. Vašiček, V., Sohora Bukovac, M., (2008.) Računovodstvo tečajnih razlika u sustavu proračuna, Zbornik radova XXXXIII Simpozij Financije i računovodstvo u funkciji jačanja konkurentnosti hrvatskog gospodarstva, Pula, str. 266-278.

Vesna Vašiček, Ph.D, Full Professor

Faculty of Economics and Business, University of Zagreb, Zagreb, Republic of Croatia

vvasicek@efzg.hr

Sanja Broz Tominac, Ph.D.

Faculty of Economics and Business University of Zagreb, Zagreb, Republic of Croatia

sbroz@efzg.hr

EXCHANGE RATE DIFFERENCES IN BUDGETARY ACCOUNTING IN CROATIA

Professional paper

Abstract

If public sector unit has assets and liabilities in foreign currency it is necessary to reduce it on domestic currency which implicates an application of exchange rate as well as effects of exchange rate changes in financial statements of public sector unit. In that sense in this paper are presented requirements for reporting on exchange rate changes, according to International accounting standards for public sector and requirements according to budgetary accounting regulation, are presented.

Risk management connected to financial assets and liabilities requires quality information about changes in value of certain positions, about realized as well as unrealized profits and losses from holding financial assets and liabilities.

Keywords: *exchange rate differences, effects of exchange rate differences, budgetary accounting, International accounting standards for public sector*

JEL: M41, M48, H61